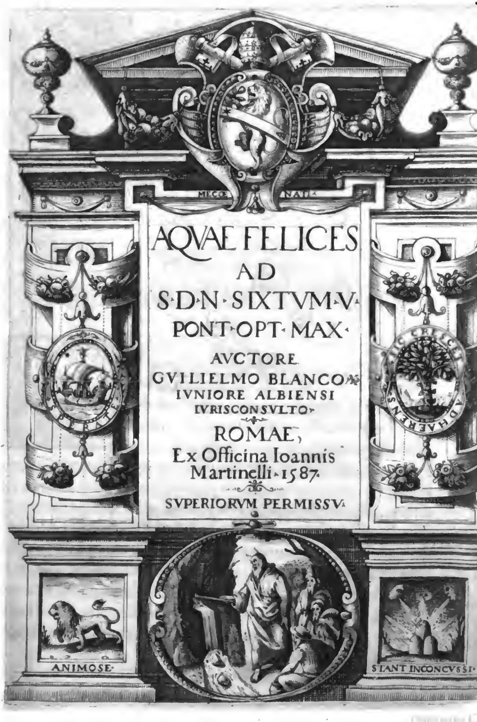

AQVAE FELICES AD S·D·N· SIXTVM·V· PONT·OPT·MAX·

AVCTORE
GVILIELMO BLANCO
IVNIORE ALBIENSI
IVRISCONSVLTO.

ROMAE,
Ex Officina Ioannis
Martinelli. 1587.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

SIXTO QVINTO
PONT. OPT. MAX.
MECOENATI SVO

Guilielmus Blancus Iunior.

DVO ſunt, quibus regalis animus, & ingenium generoſum elucet, datio, & acceptio; ſed vt in dando maiorem aliquam beatitatem ineſſe concedam, cùm ille, cuius in terris perſonam ſuſtines, Beatiſſime Pater, oraculum illud ediderit, beatius eſſe dare, quàm accipere, non minorem tamen in accipiendo, quàm in dando animi excelſitatem exiſtimo apparere. Præclarè Titus Imperator eum diem, quo nõ aliquid donaſſet, periiſſe ſibi, ſed præclariùs Rex Perſarum Artaxerxes non eſſe minùs regium parua accipere, quàm donare magna, dictitabat. Hoc enim ab rerum vbertate, & felicitate; illud à virtute, & humanitate omninò dependet: hoc neque in omnes præſtatur, neque ſemper præſtatur, & ſi ſæpiùs præſtetur, eueniet vt iam ampliùs præſtari non poſsit; illud verò &

in omnes, & omni tempore poteſt exerceri. Dant plerunq. Principes, non tam vt alijs benefaciant, quàm vt facultates, & copias ſuas oſtentent, veluti cùm in populum ſpargunt miſſilia, quæ ipſi habent pro derelicto: ſed parua cùm accipiunt, neque illa deſpicatui habent, vt ob exilitatem muneris in auaritiæ ſuſpicionem venire non poſſunt, ita facilitatem oſtendunt ſuam, quæ virtus vna eſt Principum maximè propria. Quam ego in Te cùm anteà ſæpiùs expertus fuerim, SIXTE PONTIFEX, quod Tibi ſuperioribus menſibus munuſculum concinnaui, Beatitudini Tuæ ſuppliciter nunc offero, ſperans fore, vt quemadmodùm idem ille Artaxerxes aquam è riuo proximo manibus hauſtam, ſibique ab operario oblatam non recuſauit, ita Tu has meas, immò veriùs Tuas AQVAS FELICES tranquilla, & ſerena fronte ſuſcipias, neque Tuæ illius inexhauſtæ benignitatis fontes, qui mihi ſemper anteà patuerunt, clauſos nunc eſſe patiaris. Tuum eſt, quod Tibi offertur, & ab eo, qui Tuus eſt, Tibi offertur; ſiquidem Tu, Beatiſsime Pater, has aquas de Tuo nomine FELICES viceſimo ab Vrbe lapide conceptas in editos, atque præcelſos illius colles Tuis ſumptibus deduxiſti, amœniſſimos, & magnificentiſſimos fontes paſſim exſtruxiſti, quibus pleraque Vrbis loca è peſtilentibus ſalubria, culta ex incultis, ex horridis amœna, feracia è ſterilibus, è deſertis celebria, è vaſtis coædificata reddidiſti. Quàm autem Tuus ipſe ſim, vel ex eo apparet manifeſtè, quòd Tu præter meam, & omnium exſpectationem Tua ſponte, Tuoq; iudicio in familiam adſciuiſti me Tuam, & in eum familiæ locum, quem Primates ambiunt obtinere. Ego verò quid prius, aut antiquius habeam, quàm ſummo Pontifici deſeruire, & SIXTO V. ſummo Pontifici, cuius commemorato nomine obori-

tur

tur audientis animo abſolutiſſimũ iuſtitiæ, & pietatis exemplar? Ac ſi per Romanorum leges, quod Tuum eſt, amplius Tuum fieri poſſit, Tibi, qua poſſum animi ſubmiſſione, me ipſe vnà cum his AQVIS FELICIBVS do, dico, addico, Deum immortalem precaturus adſiduè, vt Orbi Chriſtiano Pontificem, Italiæ Principem, Romæ patrem, & mihi Te Mecœnatem diutiſſimè conſeruet, quò ſolicitudine, iuſtitia, caritate, ac munificentia Tua perfruamur omnes.

Ex Vrbe, veſperi Feraliorum. CIↃ IↃ XIIIC.

Digitized by Google

AQVAE FELICES
GVILIELMI BLANCI ALBIENSIS I. C.

ODE I.

NON hìc ſuperbo carmine languidum
Irrito Martem, bella nec infremo
Aduersùs audaces Britannos,
Aut rigidum Solymæ Tyrannum.
Nondùm Maronis verſibus ordior
Laborioſos SIXTIADIS *libros,*
Necdùm triumphos præpotentis
Pontificis cano glorioſos.
Sed frigidorum margine fontium
Latè recumbens canto nouas aquas,
Queis vniuerſi paſtor Orbis
Romuleam decorauit Vrbem.
Audin' ſuſurris ſomniferis aquas
Submurmurantes? facta videlicet
Submurmurant, laudesq́; SIXTI,
Nec ſtrepitum cohibere poſſunt.

Natura

Digitized by Google

Natura mutis inuida fontibus
Vocem negauit, murmura ſed dedit:
Et murmurat fons, quæ diſerta
Voce loqui prohibetur ipſe.
At nos, canoram compoſuit quibus
Natura vocem, facta celebria,
Laudesq́ SIXTI ſubticemus,
Et volumus cohibere vocem?
Rumpenda nobis alta ſilentia,
Fontes canendi carmine ruſtico,
Inflanda nobis eſt arundo,
Et calamo labra ſunt terenda.
Sat perfidorum ſanguine profluo
Scribemus olim caſtra natantia:
Scribamus hortos, atque colles
Fontibus irriguis madentes.
Euterpe amicam da mihi tibiam,
Donabit olim Calliope tubas:
Dicturus Æneæ labores
Rura priùs cecinit Poëta.

ODE II.

Mecœnas rutilo ſidere clarior,
Terris purpureum quod reuehit diem,
Muſarum columen, lumen & artium,
O et præſidium meum,

Inte-

Intermitte tuas ſolicitudines,
Curarum remoue triſtia nubila,
Nec non è vigili pectore deſine
Tot ſuſpiria ducere.
Non ſemper roſeum per ſuperas vias
Currus quadrijugus raptat Apollinem,
Sed qui flammiuomis gaudet equis pater,
Idem gaudet aquis libens.
Sic tu, qui radijs omnia lucidis
Colluſtras, noua nunc flumina, nunc nouos
Fontes reſpicias, ne ue opifex tuum
Clarum deſpicias opus.
En vt lenè fluit riuus amabilis
Incinctus tenero ceſpite marginem?
En vt perſpicuæ ſubſiliunt aquæ,
Quas dat plumbea fiſtula?
En quouis fluuius lucidior vitro
Collem conſpicuum marmoreis equis,
Nec non Exquilias irrigat aridas,
Et ſiccos rigat Hortulos?
Ramoſi frutices, frugiferæ pyri,
Florentes cytiſi, candida lilia,
Pallentes violæ, purpureæ roſæ
Illis aruerant locis.
Nunc creſcunt riguis fontibus vuidi
Ramoſi frutices, frugiferæ pyri,
Floren-

Florentes cytiſi, candida lilia,
Pallentes violæ, & roſæ.
Et qua parte ſui vix habitabilis
Defectu fluuij Roma prius fuit,
Per te facta fuit nunc habitabilis
Vndæ flumine ductili.
Per te Roma nouos continet incolas,
Romam municipes vndique confluunt,
Omnesq́; eximium cernere geſtiunt
Summi Pontificis decus.
Creſcens inq́; dies ciuibus exteris
Fines Roma potens transgreditur ſuos:
Romã Roma vetus nec recipit nouam
Sub SIXTI *moderamine.*
Germanos, Italos, Æthiopes, Getas,
Gallos, Heſperios, Graiugenas habet:
Vox diuerſa ſonat, vox eadem tamen,
Cùm laudes recinunt tuas.

ODE III.

Orphea antiqui Geticum Poëtæ
Laudibus miris ſuper aſtra tollunt,
Fluminis doctum rapidos canendo
Siſtere lapſus.
Hinc ei laudem tribuunt & amplam,
Quòd loco cautes proprio reuulſas

Arte materna traheret ſequaces,
Quò ſibi viſum.
Sed noui SIXTVM *celebrant Poëtæ,*
Quòd loco amotos lapides remoto
In forum traxit medium, Crucemque
Ferre coëgit:
Quodq́; deuectam populo Quirini
Saxeam molem Pharijs ab oris
Ad fores templi iubet Exquilina
Valle locari:
Quòd modò binos Obelos aperto
Inuehi Cælo iubet arte mira,
Maximi Circi grauibus ſepultos
Antè ruinis:
Quòd nouos fontes procul hinc petitos
In Quirinalis iuga montis, inq́;
Hortulos ipſos, & in Exquilinum
Fornice ducit.
Mira Phœbæus (neque diffitebor)
Præſtitit Vates, remorans rapaces
Fluminis curſus, liquidos recuruans
In caput amnes.
Sed mihi SIXTVS *magè mira præſtat,*
Mira quæ Vati Getico fuiſſent,
Dum loco riuos humili petitos
Cogit in altum.

ECLOGA

E C L O G A.

INTERLOCVTORES

Mopſus, Tityrus.

MOPS. *Tityre, dum meta ex æquo Sol diſtat vtraque,*
Et medium Cæli conſcendit feruidus orbem,
Felices ſubeamus aquas, & margine fontis
Corpora proiecti frigus captemus opacum.
Formoſa hic viridi molleſcit ceſpite tellus,
Hic Zephyrus ſpirans æſtiuos temperat æſtus.
Dumq́ peruſta ſonant raucis arbuſta cicadis,
Verſibus alternis hic demulcebimus auras,
Fontisq́ auctori meritos reddemus honores:
Grex meus intereà platani requieſcet in vmbra.
TIT. *Mopſe ſequor quocunq́ vocas, neque ſarcina multùm*
Me grauat, & collo mihi perula pendet inanis.
Non mihi grex vllus, ſed nec mihi cura peculi:
Prata colo, & ſyluas, nec ſum niſi nomine paſtor,
Ni paſtor ſit, ſpes animo qui paſcit inanes.
MOPS. *Mira refers: an degis inops? an viuis egenus,*
Carmina cui mellita fluunt tam diuite vena,
Quæ Domini doctas poſſunt remorarier aures?
Tu calamos inflas, tu patria primus in arua,
Subrufis Tarnus quæ turbidus alluit vndis,

B 2 *Pierio*

Digitized by Google

Pierio ſanctas duxiſti è vertice Muſas.
Tu notus ſyluis, tu notus Montibus Altis,
Tu notus pratis, & amat tua carmina FELIX,
Teq; amplis ornat titulis. Et viuis egenus?
TIT. *Mopſe (fatebor enim) magnos dat carmen honores,*
Sed nullas largitur opes: ſi vixero pauper,
Quid mihi fama facit? vel quid memorabile nomen?
Fama foris, nomenq;, domi ſed degit egeſtas.
MOPS. *Carmine ſi ſyluæ, montes, & ſaxa trahuntur,*
Tityre diuitias cur non & carmine ducis?
TIT. *Carminibus vis magna; trahunt nam carmina ſyluas,*
Atque locis proprijs immania ſaxa reuellunt,
Stantia concutiunt, concuſſaq; flumina ſiſtunt.
Sæpe ſuos Tibris requieuit carmine curſus.
Carmina & è Cælo depellunt nubila, verùm
Carmina pauperiem nondùm depellere poſſunt.
Victrix pauperies de Muſis vna triumphat.
MOPS. *Sed nunquid diues Dominus tibi, Tityre,* FELIX,
FELIX *paſtorum ſummus, ditiſſimus agri,*
Cui multæ pecudes Italis in montibus errant,
Cuius ſunt ſyluæ, cui pinguia ouilia ſubſunt?
Ille agros dabit, ille pedum, pecudeſq; regendas.
TIT. *Hæc, & plura poteſt. Sed iam ſucceſſimus ipſis*
Fontibus, ergo prior tua carmina concine, Mopſe:
Tu maior, tibi cedo, locum tibi defero primum.
MOPS. *Ut ſæpe Autumni præuertit tempora pomum,*

Sic

Sic ſæpe ingenium præcox præuertitur annos:
Incipe, quandoquidem ingenio tibi, Tityre, cedo.
TIT. Plerique à minimis ſua ſæpe exordia ducunt.
Sic minor incipiam, tu maior deinde ſequeris.
Antè Quirinalis ſitiebant culmina montis,
Flos priùs in pratis, fructuſq; arebat in hortis,
Et rigua deerant Romanis vallibus vnda.
Fons pecori deerat: procul hinc ad flumina potum
Paſtor agebat oues viridantia gramina paſtas.
Sed paſtor FELIX, quo non felicior alter,
Solicitus pecoris, fontes conſtruxit amœnos,
Irriguas ſuffecit aquas ſitientibus hortis,
Vallibus, & pratis, atque alta montibus Vrbis.
MOPS. Felices igitur montes, felicia prata,
Felices horti, felices denique valles.
Montibus in ſummis abies dum creſcet, in hortis
Pinus, & in pratis iuglans, in vallibus ilex,
Inſignes etiam creſcent FELICIS honores.
TIT. Adſpice, quàm longo ducantur fornice riui?
Adſpice, vt in Cælum moles ſubſtructa feratur?
Naturam ars ſuperat: fontes natura negauit
Montibus his: fontes ars montibus ipſa miniſtrat.
MOPS. Nuda Napææ genu, nodo collecta fluentem
Pallam, & flauentes Zephyro diffuſa capillos,
Hos circùm fontes, hæc circùm flumina ludet:
Si venient Fauni, ſubitò ſe condet in vndas.

TIT. *Impuri hinc Fauni, Panes, Satyriq; faceſſant:*
Virgineus fons eſt: vultis quicunque venire,
Vt puris manibus, pura ſic mente venite;
Purum animum, puraſq; manus nam diligit Auctor.
MOPS. *Humano ſi quis fœdauit ſanguine dextram,*
Ille ſacrum manibus fugiat contingere fontem,
Impuris puras manibus ne polluat vndas.
Syluestrem hic potius meditetur arundine Muſam
Innocuus paſtor molli proiectus in herba,
Atque ſuo cantu ſuperet leue murmur aquarum.
TIT. *Huc pecudes paſtor viridi compellat hibiſco,*
Seu rutilo Phœbus ſpargit dum lumine mundum,
Seu fuſcis terras dum nox amplectitur alis:
Nocte etiam media paſtor nunc tutus in aruis.
MOPS. *Si iuuat infandum fando renouare dolorem,*
Hei mihi! rura prius quot plena fuere periclis.
Nocte ſuper media prædo rumpebat ouile,
Et clauſas rapiebat oues latrante Lyciſca;
Subiectiſq; caſas facibus plerunque cremabat.
Vincebant noctis tenebras incendia tanta:
Nocturna altiuolæ complebant aſtra fauillæ,
Non aliter, quàm cùm tenebroſæ tempore noctis
Agricolæ ſtipulas flammis crepitantibus vrunt.
Si quis erat nobis frumenti pauper aceruus,
Si qua repoſta cado Baccheïa dona rubenti,
Si qua focum iuxtà torto carnaria iunco

Pende-

Digitized by Google

Pendebant, aut lactis erat ſi maſſa coacti,
Hac miſeris nobis infeſtus prado ferebat.
Sape etiam multo contuſos verbere liquit
Semianimes, duris liuebant ictibus artus.
Adſpice longinquam hanc fagum, qua iuncta videtur
Eſſe via, hic olim paſtorem Alcona peremptum
Vidi oculis madidis, & adhuc certiſſima cadis
Signa dat effuſo conſperſus ſanguine truncus.
Venales Alcon fructus portabat in Vrbem,
Et vellus lana, & querno lac vimine preſſum:
Ecce ſuperuenit prado, lac, vellera, fructus
Abſtulit, & miſerum Alconem ſpoliauit auarus.
Sed nec tam turpi contentus prado rapina
Obuia crudeli transfixit pectora ferro.
Hinc Vrbem petere, atque hac dulcia linquere rura
Debuimus; ſed nullus erat ſecurus in Vrbe.
Innumeras cades, incendia, furta, rapinas
Vrbs patiebatur, tota prado Vrbe furebat.
Nunc per FELICEM *redeunt Saturnia regna,*
Aurea nunc ſurgit, nunc ferrea deſinit atas.
Nos modò felices in apertis viuimus aruis,
Nos modò ſecuri ſyluas luſtramus, & antra:
Nunc etiam tutò frigus captamus, & vmbram
Propter aquam, & gracili carmen modulamur auena.
Pacificus nobis grata hac facit ocia FELIX.
TIT. *Illum igitur meritò frondator rupe ſub alta*
Conci-

Concinit, & durus fœcundis meſſor in agris,
Et quicunque colit ſyluas, ac florida prata.
Cantus ipſe meos illi, calamoſq; dicaui,
Cum primum cepi ſyluas, & rura tenere.
Sed neque blanda ſonos edit mihi mihi fiſtula dulces,
Illum ni reſonet: ſimulac exordior illum
Dicere, ſponte ſua molli pede carmina currunt.
Somnia ſunt Veterum, Parnaſſo emergere fontem,
Cuius aquæ exhauſta doctos, celebreſq; Poëtas
Efficiant: fecit me Felix vnda Poëtam.
Fons Felix mihi proſiliens è Montibus Altis,
Ille Caballinus fons eſt. Iam carminis omnis
Vena mihi aruerat, ſicut ſitientia prata
Aruerant: venas FELIX *inuenit aquarum,*
Carminis inueni venas: vt fonte liquores
Lenè fluunt, mihi lenè fluunt ſic carmina Vati.
FELICI *debentur aquæ, debetur arundo.*
MOPS. *Tu, cui naſcenti ſanctæ riſere Sorores,*
Carmina FELICI *Domino donabis amata.*
Ipſe pyri ramum tremulum ſub pondere fructus
Donabo, neque fortè pyrum faſtidiet ille.
TIT. *Ipſe ego* FELICIS, *peracuta cuſpide, nomen*
Incidam duro longæua in cortice lauri,
FELICI *quoniam adridet gratiſſima laurus.*
MOPS. *Tityre iam ſatis eſt: Solis iam frangitur æſtus,*
Surgendum eſt, pecoris reuocat me cura relicti.

TIT.

TIT. *Et mihi cantando exuſſit ſitis arida fauces,*
Deſino plura: ſitim Felici fonte leuabo.

EPIGRAMMATA.

I

Vertice mons Siculus geminatos euomit ignes,
Sed mons Romuleus vertice fundit aquas.
Illum maiores, ſera hunc mirabitur ætas:
Natura illud erat, hoc erit artis opus.
Atq; vt aquis gelidis ardens exſtinguitur ignis,
Monte Quirinali ſic erit Ætna minor.

II.

Non ſatis eſt vrbis moliri mœnia quemquam,
Non ſatis eſt altas ædificare domos.
Sunt etiam ſanctis fundanda legibus vrbes,
Sunt etiam populis iura ferenda nouis.
Æternam primùm ſtruxit Rex Romulus Vrbem,
Structam fundauit legibus inde Numa.
Sed velut ipſa ſuis iacet Vrbs tumulata ruinis,
Priſtina ſic Vrbis iura ſepulta iacent.
Nunc verò è tumulo rediuiuam exſuſcitat Vrbem
*S*IXTVS, *& è tumulo mortua iura trahit.*
Reſtituit delubra, vias, palatia, fontes,
Roma vt ſplendeſcat ciuibus aucta nouis.

Digitized by Google

Reſtituitq́; bonos mores, & priſtina iura,
Roma vt ſplendeſcat legibus aucta nouis.
Roma ſuum poſthac ne tollat in aſtra Quirinum,
Nec iam Roma ſuum tollat in aſtra Numam.
Quod duo præſtiterant diuerſo tempore Reges,
Vno vnus Princeps tempore præſtat opus.

Digitized by Google

IN LEONES, QVI IN EXQVILINO SIXTI V. prætorio impoſiti fontibus aquas euomunt.

III.

Quæ priùs ardenti ſitiebat terra leone,
Arida nec tenerum parturiebat olus,
Nunc herbas æſtate parit, dum perbibit vndas,
Marmoreus patulo quas vomit ore leo.
Vt leo cæleſtis flagrantes concitat æſtus,
Æſtus terreſtris ſic leuat vſque leo.
Terreno inſedit virtus quàm magna leoni?
Qui fixa aſtrorum vertere iura poteſt.

IV.

Temporibus certis vt Nilo Ægyptus inundat,
Roma ita Sixtiacis vſque rigatur aquis.
Tu tibi habe, Cælum, pluuias: Ægyptus & imbres
Non petit, & pluuias non petit iſta tuas.
Quod Cælum præſtat terris, ſi SIXTVS *& Vrbi*
Præſtat, cæleſtis nonne putandus erit?

Digitized by Google

AD EVNDEM S. D. N. SIXTVM V.
cùm à Capite Aquarum Felicium rediret
prid. Non. Iunii. CIↃ IↃ XIIIC.

I

Oceano Solem demergi Roma putauit,
Felices quando Sixtus *adiuit aquas.*
Et iam ſe denſa obſcuræ caligine noctis
Inuolui ſenſit Sole abeunte ſuo.
Ad te, Roma, redi, vultusq; reſume priores:
Nox breuis iſta fuit, redditur ecce dies.
Clarior ex vndis remeat nam Sixtus *in Vrbem,*
Clarior ex vndis Phœbus vt ipſe redit.

II.

Cùm Sixtus, *longo quod fornice ducit in Vrbem,*
Irriguæ viſit penſile flumen aquæ,
Cur ruit effuſus reſolutis nubibus imber?
Fundit & adſiduas humidus Auſter aquas?
Nempe quòd in Cælum adſcendit tua gloria, Sixte,
Aſtraq; ſunt factis æmula facta tuis.
Quin victus palmam tandem tibi cedit Olympus:
Deficiunt imbres. ſed tua iugis aqua eſt.

III.

Ægypti deſerto abiens, è viſcere montis
Antiquus Moſes eliciebat aquas.

Nunc

Digitized by Google

Nunc alter Moſes in ſicci culmina montis
SIXTVS aquas Roma ducit ab Vrbe procul.
Magna ambo: ſed vter fecit maiora, requires?
Mons illi, hic monti ſuppeditauit aquas.

DE FONTE FELICI CONSTRVCTO IN PALATIO Regio, ab Illuſtriſſ. V. Ioanne Viuonio Marchione Piſanij, vtriuſque Ordinis Equite Torquato, & REGIS Chriſtianiſſimi Legato, cùm is à ſummo Pontifice SIXTO V. ius aquæ ducendæ impetraſſet.

I

Quam REGVM genitrix CATHARINA, & Regia coniux
Legatis REGIS donat habere domum,
Sicca querebatur nullo ſe fonte foueri,
Atque illi ſolùm deficiebat aqua.
At tu, SIXTE parens, Princeps ad munera velox,
Das vt Legatus ducere poſſit aquam.
Qui memor accepti, quas ducit iugiter vndas,
Muneris auctori percupit eſſe ſacras.
Felicemq́; tuo dicit de nomine fontem,
An fonti nomen pulchrius eſſe poteſt?
Neſtoream CHRISTVS concedat vtrique ſenectam,
Donet vt ille diu, ducat vt iſte diu.

Qui

Digitized by Google

II.

Qui nec aquas, nec vina bibit (mirabile dictu)
Perſpicua fontem Marchio ſtruxit aqua.
Nunc ſtructi fontis ſolos bibit aure ſuſurros,
Qui liquidas nunquam faucibus haurit aquas.

III.

Non ſibi, ſed reliquis natus Viuonius Heros
Non ſibi, ſed reliquis fontem conſtruxit amœnum.

IV.

Fons ego quos vſus præſtem, ſi fortè requiris?
Orno domum, ſordes eluo, pello ſitim.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

Digitized by Google

ROMAE,

Apud Ioannem Martinellum.

Digitized by Google

Digitized by Google